

קול צופיד

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְבֵּה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּה מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

קֶרַח - תַּשְׁס"ב - מֵאֵת מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְבֵּה"ג מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

מהו שיהא פטור מן המזוזה? א"ל: חייב במזוזה. א"ל: כל התורה כולה רע"ה פרשיות יש בה, ואינן פטורות את הבית, ושתי פרשיות שבמזוזה פטורות את הבית !! א"ל: דברים אלו לא נצטוו עליהם, אלא מלבד את בודאם, הדה הוא דכתיב ויקח קרח"ל.

הקשר שבין כל פרשיות ספר במדבר

המדרש כותב (תנחומא שם פ"ד): "ויקח קרח - מה כתיב למעלה מן הענין, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית, א"ל קרח למשה רבינו, משה טלית שכולה תכלת" וכו'. כלומר, לדעת המדרש יש קשר בין סמיכות פרשת קרח לסוף פרשת שלח, והוא בעניין הציצית. ונראה לומר, שיש סמיכות בין כל הפרשיות שבספר במדבר, ולא רק בין שתי פרשיות אלו. היינו, סוף פרשת במדבר עוסקת במניין הלויים, ובתחילת פרשת נשא ממשיכה התורה בפקודת בני גרשון שהיו גם הם מבני הלויים. סוף פרשת נשא עוסקת בהקדמת הקרבנות שהקריבו הנשיאים לחנוכת המשכן, ותחילת פרשת בהעלותך עוסקת בפרשת הטבת הנרות שניתן לאהרן כפיצוי אחרי שחלשה דעתו על שלא ניתן לו להקריב קרבן בין הנשיאים. סוף פרשת בהעלותך עוסקת במרים שדברה במשה, וסמך ליה פרשת המרגלים שלא לקחו מוסר והוציאו דבת הארץ רעה. סוף פרשת שלח עוסקת בפרשת ציצית, וסמך ליה פרשת קרח שבה למשה בלע על עניין הציצית. סוף פרשת קורח עוסקת בקרבנות, ותחילת פרשת חוקת בפרה אדומה ולכאורה אין קשר בין הפרשיות. ושוב פרשת חוקת מסיימת במלחמת עוג וסיחון וסמך לה פרשת בלק שראה את כל מה שעשה ה' לאמורי. סוף פרשת בלק ותחילת פרשת פנחס עוסקות באותו עניין של פנחס. וסוף פרשת פנחס עוסקת בקרבנות ושם כתוב "לבד מנדריכם ונדבותיכם" וכו', ופרשת מטות מדברת על נדרים ושבויות.

פרשת חוקת עוקרת את קרח

והנה יש לבאר, מה הקשר שבין סוף פרשת קרח לתחילת פרשת חקת, שלכאורה אין בין שתי הפרשיות הללו כל קשר? ונראה לומר שהקשר אמיץ דוקא בגלל הנושא של חוקת התורה, שהוא ההפך הגמור של קורח ועדתו. הנה קרח בא בדרך פילוסופית נגד משה ואהרן, וחיפש טעמים מיוחדים למצוות התורה, ובהתאם לכך רצה להמציא הלכות חדשות כמו טלית שכולה תכלת או בית מלא ספרים. אבל דרך התורה לא כן היא, אלא צריכים עם ישראל לקבל את דיני התורה כחוקה ממש, בתמימות, כי כך ציוונו ה' יתברך שמו ויתעלה, ללא שום נסיון לתת טעמים ולהתפלסף בהם. ואמנם הבנת המצוות וטעמיהם דבר גדול הוא, אלא שאין זה תנאי בקיומם, ובין אם יובנו לאשורם ובין אם לא יובנו, ימשיכו בקיומם כפי ציוויו של הבורא ית"ש ויתעלה. ומי שרוצה לחקור לפני שיעשה מה שמצוים אותו, הוא כקרח שבסוף נאבד ונעקר מן העולם. אבל מותר לאדם להתנהג ב"נעשה ונשמע", היינו קודם עושה את המצוה בלי שום הבנה, ואח"כ הוא מתחיל ל"ונשמע" להבין את המצוה כמה שהוא יכול.

קודם מקיימים ואחר כך אפשר לשמוע

ויש לדעת, שלא ניתן להשיג כל השגה והבנה בתורה, מייד בתחילת קיום כל מצוה שבה, והדבר מצריך עמל רב ויגיעה בבחינת 'אדם כי ימות באהל' - אהלה של תורה בכדי שייפתח לבו להבין באמת את כוונת התורה בכל מצוה ממצוותיה. ואף על פי כן, עדיין ישארו מצוות שהם בגדר חוקה שאפילו שלמה המלך שנמסרו לו כל מפתחות החכמה לא הגיע אפילו לקרבתה באומרו 'אמרתני אחכמה והיא רחוקה ממני' (קהלת ז', כ"ג). למה הדבר דומה, משל לאדם שהלך ברחוב ודרך על מסמר שהיה חלוד ורגלו כאבה מאד. הלך לרופא ואמר לו שהוא לא יכול לתת לו תרופה רגילה, אלא הוא זקוק ללכת לרופח מיוחד שיכין לו סם חזק לרפואתו. הלך לרופח וראה שהוא לוקח מעט אבקה מכל מיני בקבוקים ומערבב הכל ביחד. התחיל להתעניין מדוע הוא מכניס מחומר אחד 50 מ"ג ומחומר אחר 100 מ"ג, ומה שמו של החומר הזה ומדוע הוא זקוק לו. הרופח בתחילה ענה לו קצרות, אבל משלא הרפה ממנו איבד את סבלנותו ואמר לו שאין לו לשאול שאלות בדבר שאין לו שום השגה, ואם הוא בכל אופן רוצה לחקור בדבר, שילך לאוניברסיטה ללמוד כמה שנים את החכמה של מעלת ועסק

השיעור לעילוי נשמת :

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְבֵּה"ג מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

פרשת השבוע : קרח

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ב.

הלכות מזוזה

להמנע מכל מחלוקת בימים אלו פרשתנו עוסקת במחלוקת הנוראה שפתח קרח כנגד משה ואהרן, ונסחפו לצידו מאתים וחמשים ראשי סנהדראות. מחלוקת זו היתה כל כך נוראה, והמשנה כינתה אותה 'שאינה לשם שמים' (אבות ה' מ"ז), כיון שהיא השאירה רושם והשפעה של מחלוקת לדורות. יש להזהר בשבוע זה במיוחד, להמנע מכל מחלוקת שהיא, לפי שיש בשבוע זה 'סגולה' להסחף למחלוקת, וכבר לימדה אותנו התורה לקח חשוב מהו סופם של בעלי מחלוקת.

פרשה זו יפה נדרשת

רש"י על הפסוק 'ויקח קרח' כותב, וז"ל: (במדבר ט"ז, א) 'ויקח קרח - פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא'. וכוונתו לדברים שמביא מדרש תנחומא אודות התוצאות ההרסניות של הקנאה והתחרות לבעלי המחלוקת בפרט, ולעם ישראל בכלל, וזה מעט מלשונו (קרח סי' ו'): "בא וראה כמה קשה המחלוקת, שכל העוזר במחלוקת הקב"ה מאבד את זכרו, שנאמר 'ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש'. אמר ר' ברכיה: כמה קשה המחלוקת שבי"ד של מעלה אינן קונסין אלא מבין עשרים שנה, ובי"ד של מטה מבין שלש עשרה שנה, ומחלוקתו של קרח תינוקות בני יומן נשרפו, ונבלעו בשאול תחתית, דכתיב 'ונשיהם ובניהם וטפם', וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה לכך נאמר ויקח קרח", עיי"ש באריכות.

מוסר בגנות המחלוקת כל השנה

רבי יעקב מאיר שכטר ע"ה היה מלמד דקדוק ביישיבת 'פורת יוסף', והיה רגיל לומר שבני אשכנז נהגו לומר על כל דבר שנופל על הרצפה, שזה הלך לקרח שנקבע מחוזהו במעמקי האדמה. והוא סיפר שהיה רב אחד בקי גדול בפרשת קורח ובכל עניין המחלוקת, התגלגלה ולקחה, והיה דורש בעניין זה גם בשאר ימות השנה כדי להזהיר את העם עד כמה צריך להתרחק ממחלוקת. וכיצד היה מגיע לעניין זה? הוא היה לוקח מטפחת, וכשהיה עולה לדרוש מפילה על הרצפה, ואז היו אומרים הציבור 'זה הלך לקורח', ומיד הדרשן היה אומר כיון שהזכירו את קורח, נזכיר בענייני כמה דברים. וכך הפך אותו רב את מחלוקת קרח ומוסריה לעניינא דיומא כל השנה כולה. וזהו שהתכוון רש"י "יפה פרשה זו נדרשת", שלא יהיה כקרח וכעדתו, וחובה עלינו להתרחק מכל מחלוקת. ואמנם אומרים שבני קרח לא מתו, אבל יש גם 'בני בנינים' לקרח, אלו בעלי המחלוקת שעדיין לא נכחדו מן העולם, ומהם צריכים להתרחק מאוד. וחז"ל אומרים שבני קרח ממש חזרו בתשובה, וע"כ היה להם מקום לעמוד עליו בעת שפתחה האדמה את פיה.

טענות קורח מטלית ומזוזה

עוד כותב רש"י, שקרח לקח מאתים וחמשים ראשי סנהדראות, לא אנשים פשוטים, והלך ללעוג על נביאי ה' ועל תורתו. וז"ל (שם): "מה עשה, עמד וכנס מאתים חמשים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בו, שנאמר נשיא עדה קריאי מועד, ולהלך הוא אומר אלה קרואי העדה, והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה, אמרו לו: טלית שכולה של תכלת חייבת בחוט של תכלת בציצית או פטורה, אמר להם חייבת. התחילו לשחך עליו, אפשר טלית של מין אחר, חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה?". ועוד מביא בתנחומא, אמר לו קרח למשה: "בית מלא ספרים,

קול צופיך

מנחם הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

קרח - תשס"ב - מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

גודל מעלת המזוזה וחשיבותה שנועדה להזכיר תמיד את מציאותו יתברך שמו ויתעלה.

מזוזה של עידן המחשב

ישראל קדושים הן ורוצים לדקדק במצוות ביותר. אדם אחד בצרפת המציא נרתיק ממוחשב למזוזה, ותכנת אותו כך שבכל פעם שנוגעים במזוזה מתחיל ניגון של הפסוק "שמע ישראל" וגם "ברוך אתה בּוֹאֵד", וברכת כהנים במלואה. וכשבא אותו אדם לארץ, הראה לי זאת ושאל אותי מה דעתי על כך. אמרתי לו שבשבת יש בדבר איסור חמור. וענה לי שאפשר לתכנת את זה שבשבת לא יעבוד, אלא שבחגים ובמועדים לא יוכל לעשות דבר, ועל כן אמרתי לו שלא יסמוך על ברכות שבוקעות מגלים אלקטרוניים, אלא יסתפק בברכה של המזוזה עצמה, וגם לא יגיע לידי מכשול במועדים. וטוב שלא ישנה כלום ולא יעשה המצאות, אלא אם ירצה שיש פתק ובו כתובה ברכת כהנים ותו לא. וב"ה למרות שהשקיע בזה סכום, עכ"ז שמע לעצה וגנז את הרעיון.

המלאכים השומרים בזכות המזוזה

הרמב"ם כותב שיש מלאכים ששומרים על האדם במיוחד. ומי טיפש וירצה לוותר על המלאכים הללו, והלא אם לא יקיים מצוות כראוי יברחו ממנו. ועל כן, יתחזק האדם בכל המצוות שבאורח חייו כדי לזכות בברכת המלאכים, מלבד שמקיים מצות הבורא יתברך שמו ויתעלה.

אין לנגוע באותיות של ס"ת ושל המזוזה

בתי המזוזות היו פעם עשויות מקנה חלול ובו היו מכניסים את המזוזה וקובעים בקיר. או שפופרת זכוכית ושבח מכניסים את הקלף של המזוזה. והזהירו שלא לנגוע בשם שד"י שכתוב על המזוזה, שמה מרוב נגיעות יתחיל להמחק השם הקדוש. ועל כן ניחנה בתוך נרתיק או בתוך קנה באופן שלא יגע במזוזה ישירות. גם בספר תורה יש להזהר שלא לנגוע באותיות מהחשש הנ"ל, גם לא על ידי הציצית, שכן את הציצית מנשקים, והרטיבות המועטה יכולה לעבור לאותיות ולמוחקם (ועיין לפ"ת יו"ד סי' רפ"ה ס"ק ד' משם רעק"א).

משה אמת ותורתו אמת

לאחר שקרח ועדתו נבלעו באדמה, צועקים בניו "משה אמת ותורתו אמת ואנחנו בדאיים". באה חנה והתפללה "מוריד שאול ויעל", אלו שירדו חיים שאולה, יעלו בזכות שמואל הנביא. ולכאורה מה אכפת לחנה מקרח? אלא, כיון שראתה שהוא טוען נגד שמואל הנביא טענה גדולה, כמו שרש"י אומר "קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו, בלא שעינו הטעות, שענידים שמואל שהוא מבני בניו להגיד שירה למנצח לבני קרח", ואם כן הוא לא ישתוק ויצא למחלוקת (עיין רש"י פרק ט"ז פסוק ז', ועיין דעת זקנים ובעלי התוס' שם על פסוק ז').

איזה בית חייב במזוזה ?

בשר"ע כתוב: שהחייב במזוזה הוא על כל אחד ואחד בין נשים ובין קטנים (עיין שו"ע סי' רצ"א סעי' ג', ועיין בא"ח ש"ש כי תבא א'). ובגמרא כתוב (יומא דף י' ע"א ודף י"א ע"א): "רבי יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה בכל הבתים, בימות החמה ובימות הגשמים". והגמרא שואלת: מה הדין בסוכת החג האם חייבת במזוזה או לא? רבי יהודה אומר: סוכת החג חייבת במזוזה. ר' יהודה לטעמיה דאמר סוכת החג בעיני דירת קבע.

"ושמואל בקוראי שמו"

כתוב בגמרא (יומא י"א ע"א): "מעשה בארטיבין אחד שהיה בודק מזוזות משוק העליון של ציפורי. ומצאו קסדור (שודד) אחד ונטל ממנו אלף זוז. והאמר רבי אלעזר: שלוחי מצוה אינן ניזוקים. היכא דקביע היזקא שאני, דכתיב: ויאמר שמואל איך אלך (למשוח את דוד למלך) ושמע שאול והרגני, ויאמר לו ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח את ה' באתני". אומר הבא"ח: מדוע שמואל מפחד ללכת למשוח את דוד, והרי שמואל שקול כמשה ואהרן שנאמר "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו".

וחשיבות האבקות, ואז יבין מה הוא מקבל, אבל כל עוד לא עשה כן, עליו לקחת את התרופה מבלי לשאול שום שאלה. הנמשל, כך בעניין מצוות התורה, יש לסמוך ולהשען על בורא העולם שרצה בטובתו של עמו ובקיום העולם, ונתן להם מצוות שמזכות את מקיימיהן ומקיימות את העולם. ואם ירצה, ילמד את העניין עד כמה שידו מגעת ויקבל על זה שכר כפול ומכופל. והכל בחסדו של בורא העולם עלינו, אבל קודם "נעשה".

מדוע חלק קרח על משה בציצית?

ויש להבין, מה מצא קורח להקשות על משה ואהרן ממזוזה, בשלמא ציצית שאל אותו כי כך נצטוו בסמוך, בסוף פרשת שלח, אבל מזוזה מאן דכר שמה כאן? אלא נראה לומר, שראה קרח שבפרשת ציצית יש סגולה לשמירה מעולה כמו שכתוב 'חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם', מכאן שהציצית שהיא מסובבת את האדם יוצרת מלאך שבא לחנות עליו ולשמרו ולחלצו מכל צרה. שמירה זו אינה סגולית בלבד, אלא גם ברורה ופשוטה לפי שכשאדם הולך עם ציציות לעיני כל, לא יוכל להכנס למקומות שלא תואמים את ההלכה, למשל לא יכנס למסעדה שאוכלים בה טרפות וכן לכל מיני מקומות שלא ראוי בן ישראל קדוש להמצא בו. ואת זה רצה קרח למנוע, כיון שכל מטרתו הוא לקעקע את המצוות לחרף ולגדף ולשים אותם ללעג ולקלס, וללכת לכל מקום שרוצה בלי "שומרים" ו"מלאכים".

שלא להניח מזוזה בשביל שכר ושמירה

גם במזוזה יש חשיבות ומעלה גדולה, ויש בה גם סגולות של שמירה מיוחדות, והרמב"ם הזכיר אותם בשתי מקומות שונים. במקום אחד כותב הרמב"ם בחריפות גדולה אודות אלו השמים מבטחים בתוספות של שמות מלאכים שונים, ולא מסתמכים על המזוזה כמו שהיא לקיים את המצוה כפי שצוה הבורא ית"ש, וז"ל (פ"ה מהלכות מזוזה ה"ד): "מנהג פשוט שכותבים על המזוזה מבחוץ כנגד הריח שבין פרשה לפרשה שד"י ואין בזה הפסד לפי שהוא מבחוץ, אבל אלו שכותבין מבפנים שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות הרי הן בכלל מי שאין להם חלק לעולם הבא, שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצוה אלא שעשו מצוה גדולה שהיא יחוד השם על הקב"ה ואהבתו ועבודתו כאילו הוא קמיע של הניית עצמן כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם. ולהלן כותב הרמב"ם (פ"ו הל"ג), וז"ל: "חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, בריך רחמנא דסייען". ואין זה סותר למה שכתב לעיל פ"ה ה"ד, כי שם כתב את מטרת המצוה, וכאן כותב תוצאה מקיום המצוה.

וז"ל הבא"ח (ש"ש כי תבא אות א'): "יעוד שהבית נשמר בה' כמו שנאמר ה' שומר, אדם ישן על מיטתו בפנים, והקב"ה שומרו מבחוץ. ומי"א לא תהיה כוונת האדם בהנחתה בשביל שמירה או שכר בעולם הבא, אלא לקיום מצוות הבורא יתברך" (ועיין בזוהר הקדוש ואתחנן דף רס"ג ע"ב שהמזוזה שומרת שלא יכנס יצר הרע לבית, עיי"ש).

בא לביתו בשבת וראה שנעקרה המזוזה

מה הדין: אם בא לביתו בשבת ומגלה שהמזוזה נעקרה מהמשקוף ונפלה, האם יצטרך להמתין מוחץ לביתו עד צאת השבת או ללכת לסעוד אצל השכנים, שכן אסור להכנס לבית ללא מזוזה. י"א: שלא יכול להכנס לביתו כלל ללא מזוזה. ופוסקים אחרונים מתירים (עיין פ"ת סי' רפ"ה ס"ק א', ובקונטרס היחיילי עמוד ע"א סעי' כ"ט. ובבא"ח ש"ש כי תבא אות ב'). ודעת רעק"א: כיון היכא שאדם יוצא מביתו לקניות וכדומה, פקע ממנו מצות מזוזה כלל שהוא יצא ולא היה דר בדירתו באותו הזמן, ועל כן כל היכא שהוא חוזר לביתו צריך לקבוע את המזוזה מחדש ולברך עליה. ואמנם אין אנו נוהגים כן ולא נפסק כן ההלכה, אבל מכאן ניתן לראות את

קול צופיך

מנחם מנחם ראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

קרח - תשס"ב - מאת מנחם הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

עצה טובה שיניחו באמצע בגובה של הדלת קורה שוכבת וזה יהיה כמשקוף, וכך ניתן לחשב בקלות מהו גובה שיעור שני שלישים, או מלמטה ולקורה.

ס"ת שהוציאוהו ואינו במקום הקריאה

הבא"ח שואל: מה הדין אם הניח את המזוזה למעלה משליש העליון, ורוצה להורידה למטה, האם חייב לחזור ולברך או לא? ועונה: שדבר זה תלוי במחלוקת (אם קרא בס"ת והתגלתה טעות בס"ת, מה שקרא קרא, ומוציאים ס"ת שני וקורא שוב פעם מהתחלה). יש מקומות שמוציאים את ס"ת כשהוא סגור, ואם העולה בירך ברכות התורה, וראה שהס"ת אינו במקומו – אומר הרב: זה לא נקרא שבירך ברכה לבטלה, כיון שכיוון לקרא על כל התורה כולה. וכן לגבי המזוזה, כוונתו היתה על כל אורך המזוזה. טוב שהגבאים יבדקו לפני הקריאה בתורה שהס"ת אכן במקום שצריך (ועיין לבא"ח שם כי תבא אות ח'). אם פותחים את ס"ת בארון הקודש, כל עוד לא הוציאוהו יכולים ליקח ס"ת אחר. אבל אם כבר הוציאוהו מהארון, אין להחזירו, כי הכל תלוי במזל, אפי' ס"ת שבהיכל.

כתוב: "זה יאלי ואנוהו" – התנאה לפניו במצוות. ואם רוצה לברך על פרי יבחר את הפרי היפה ביותר. ואם הושיט ידו לצלחת הפירות והרים פרי שאינו יפה, מ"מ יברך עליו ויאכלנו, כי אין לדעת איזו נשמה מגולגלת בפרי זה שצריכה תיקון, וע"כ נזדמן לו לקחת פרי זה שלא כפי מחשבתו. וכן אם נתכוון להוציא מהספרייה בביתו גמרא מסויימת, ועלתה לו גמרא אחרת, מ"מ יקח מה שיצא וילמד כמה שורות ויחזירנה למקומה.

כיסוי המזוזה באופן שיראה שם ה'

כתוב בבא"ח (כי תבא): "במקום נקי וטהור אין ראוי לכסות המזוזה אבל במקום שימצא בו טינוף לפעמים, כגון שתינוקות מצויות שם שטינפו לפעמים את המקום, טוב לכסות את המזוזה שישמו כלי עץ קטן ונקוב כנגד שם ש-ד-י ויניחו שם חתיכת זכוכית כדי שיתראה השם מבחוץ". אם לוקח מזוזה ועוטף אותה בניילון ומניחה בתוך קנה, זה נקרא כלי בתוך כלי. אבל אם עוטפה מפני הגשם ומניחה בכלי יפה, זה אינו כלי בתוך כלי. וע"כ צריך לעשות באופן שלא יהא ככלי, אלא לשמירה במזוזה. וה"ה בתפילין שמניחים בתוך שקית תפילין ובשקית הטלית, זה הכל כלי אחד. וכן אדם שנכנס לנוחיות ויש לו סידור קטן בכיסו והוא עטוף בשקית ניילון, אם עושה זאת בשביל שישמר זה לא נקרא כלי בתוך כלי וצריך לשים כיסוי אחר. ואם שם את הכיסוי לשם זה, הוי כלי בתוך כלי.

כיוון המזוזה

היו מקומות שפחדו מגנבים, והיו מכניסים את המזוזה בתוך שקע בקיר כשהיא שוכבת, וזה שלא כדין כיון שהמזוזה צריכה להיות עומדת (עיין קונטרס היחיאלי שם). כתוב בשו"ע (סי' רפ"ט סעי' ו'): "צריכה להיות זקופה אורכה לאורך הדלת, ויכוון שיהא שמע דהינו סוף הגלילה לצד חוץ". היינו, שיגלגל (מצד ואהבת את בסוף שיטה ראשונה) משמאל לימין, כך כשפותח את המזוזה יראה את "שמע". והוסיף הרמ"א: שלא עושים זקופה כי יש בזה מחלוקת, וע"כ קובעים אותה בצורת אלכסון, היינו, שמע לצד הדלת. ועיין לפ"ת (שם סי' ח') שדעת הגר"א להניחה זקופה, וכן נהגו רוב הספרדים, ולפוסקים כהרמב"ם ולפוסקים כמו הגאון. ויש שמניחים אותה בצורת אלכסון כסברת הרמ"א. ועכ"ז היכא דאפשר להעמידה זקופה עדיף (ועיין לפ"ת שם סי' ט').

רק בעל יראת שמים - יניח תפילין של ר"ת

כתוב בשו"ע (סי' ל"ד סעי' ג'): רק אדם שיש בו יראת שמים יכול להניח תפילין של ר"ת. וכלשונו: "לא יעשה כן אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות". וכתב הברכ"י (שם): שכיום כל אחד יכול להניח. וכן אומר הבא"ח: בימינו כל אדם יכול להניח תפילין של ר"ת אע"פ שאינו מפורסם ביראת שמים. ויש שנוהגים להניח תפילין בתפילת מנחה, ונקראים תפילין של 'שימושה רבה', וגודלם: אצבעיים על אצבעיים.

ועונה: שמעתי מחכמי אשכנז, שפירוש הפסוק הוא לא ששמואל פוחד ללכת, אלא ששמואל שוקל באיזו אופן. ולשון הפסוק הוא כך: "אידך אלך ושמע שאל ויהרגני"? – בתמיהה. כלומר, האם אני אלך בצורה גלויה למשוח את דוד וישמע שאל ויהרגני, או שאלך בצינעא. אמר לו ה' תלך בצורה שלא יכירו אותך בצינעא.

מדוע בשערי ירושלים אין מזוזה?

בספר 'ארץ החיים' מתקשה מדוע בשערי ירושלים אין מזוזה? והתשובה היא, מכיון שהיו הגויים והגויות נוטלים את המזוזות לסגולה, ע"כ לא היו מניחים אותם בשערים (כיום ב"ה בשער ציון יש מזוזה הקבועה בחוזקה כך שלא יכולים להוציאה).

מקומות החייבים במזוזה

מחסן. כתוב: "אוצרות שמן חייבים במזוזה". דהיינו, מחסן שמנים בו כלים או דברים ישנים – חייב במזוזה.

מטבח. בזמננו, המטבחים לא היו כל כך גדולים, ולא היה בהם ד' על ד' אמות, אע"פ אומר הרב בעל 'קונטרס היחיאלי' (דף ס"ו ע"ב אות ל"ז, ל"ח, ובדף ס"ח ע"ב בענין מרפסות): מכיון שזה השימוש שלו – חייב במזוזה. כלומר, מה שכתוב ד' אמות על ד' אמות זה חדר רגיל, אבל חדר קטן שזה השימוש שבו חייב במזוזה. במטבחים שבהם ישנו חצי קיר יש לשאול לחכם.

ביתן של שומר. ברוב בתי הספר וכן במקומות ציבור, ישנם ביתנים של שומרים שבהם ישנה דלת:

לפי דעת הרב 'יגית ורדים' – חייב פעמיים במזוזה, משום שישנם שני פתחים לביתן, האחד שיוצא לכיוון הרחוב, והשני שיוצא לכיוון המוסד. למרות שהשומר אינו ישן שם.

חנות ירקות. ירקן בשוק שמסדר את פירותיו למכירה על גבי שולחן, ובסוף היום מכניס את השולחן לתוך החנות – חנות זו חייבת במזוזה עם ברכה, כיון שכל חנות בימינו היא גם מקום לאכסן סחורה ולא רק דוכן מכירה, ולכן דינה כ"אוצר" שחייב במזוזה (עיין בא"ח ש"ש כי תבא כ"ב).

חיוב מזוזה בבית כנסת

בשו"ע כתוב: בתי כנסיות ובתי מדרשות פטורים מן המזוזה (עיין סי' רפ"ו סעי' ג'). בבתי כנסיות בזמננו היה רק איצטבאות מסביב שעליהם היו יושבים ללא כסאות ושולחנות, וההיכל נמצא בחדר אחר – או בודאי שמקום כזה אינו חייב במזוזה. אבל כיום בבתי כנסיות יש הרבה שולחנות וכסאות ועל כן קובעים מזוזה בברכה (להבדיל לא גרע ממחסן). למעשה, הנכנס לדירה חדשה צריך להזמין רב שיאמר לו איזה חדר חייב במזוזה ואיזה לא, והיכן יש להניחה.

קביעת המזוזה תחת המשקוף

ישנם מוסדות או דירות שבהם ישנה דלת פלדת, או דלת מאלומיניום או זכוכית, ומניחים את המזוזה מבחוץ, לא על המזוזה אלא בצד המזוזה, דהיינו הדלת והמזוזה באותו קו – אך טועים הם וברכתם לבטלה, וחייב הנחת המזוזה הוא על המזוזה מתחת למשקוף. ותקנתם: לחקוק באלומיניום, או להוסיף פס מתכת נוסף על המזוזות והמשקוף ובו יקבעו מזוזה (עיין בא"ח ש"ש כי תבא י', כעין אות ד'). ועל כן, על הנגרים או קבלני בנין לעשות משקופים כדין, כדי שלא תצא תקלה תחת ידם.

מקום הנחת המזוזה

מקומה מתחילת שליש עליון של גובה הדלת. לכתחילה אם קבעה למעלה "מתחילת שליש עליון" יסירנה ויקבענה במקומה בתחילת שליש עליון, לא הסירה – כשרה, וחייב לתקן דבר זה בהזדמנות הראשונה. אם קבעה מתחת שליש עליון אינה כשרה, ויסירנה ויקבענה במקומה בלי ברכה (עיין שו"ע סי' רפ"ט סעי' ב'). לאנשים שיש להם בית או חנות עם דלת גבוהה –

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הָרֵב מֵרַדְכִּי אֵלֵיהֶו זְצוּק"ל

קֶרַח - תַּשְׁס"ב - מֵאֵת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִּי אֵלֵיהֶו זְצוּק"ל

כל הקונה בית באר"י – יש לו חלק בעוה"ב
אומר האב"ע: כל יהודי שקונה חלק באר"י, או בית באר"י מובטח לו
שהוא בן העולם הבא (עיין בראשית אבי"ע פרק ל"ג פסוק י"ט). ועל כן, כל
היהודים שגרים בחו"ל כדאי שימהרו לקנות בתים באר"י, אע"פ שחוזרים
אח"כ לחו"ל. כתוב "כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם לכם יהיה", וכתוב:
"בתים אשר לא בנית כרמים אשר לא נטעת", כיון שהקרקע של עם ישראל,
א"כ כל הבתים שנבנו עליה ע"י הגויים שייכים לנו. ויהי רצון שהקב"ה
יזכה אותנו שכל אויבנו ילבשו בושת, ועלינו ירחם. ושלא יהיה בעם ישראל
לא פגע ולא נגע, וכל הרוצים להתנכל לעם ישראל, הן מעשיו והן מישמעאל,
הקב"ה יפר עצתם וישיב גמולם בראשם, תיפול עליהם אימתה ופחד בגדול
זרועך ידמו כאבן, וחרבם תבוא בליבם וקשתותם תשברנה.

ונזכה לגאולה שלמה לביאת הגואל ולבנין אריאל במהרה בימינו אמן.

*רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org
www.harav.org

